

Uvod

Pravo na socijalno osiguranje, uključujući pravo na penzijsko i invalidsko osiguranje, jedno je od osnovnih, Ustavom utvrđenih, prava čovjeka. Zakonom o penzijskom i invalidskom osiguranju osnovan je Fond za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske, radi obezbjeđivanja i ostvarivanja prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja.

Polazeći od brojnih ograničenja u funkcionisanju penzijskog sistema Republike Srpske, predmet rada biće analiza postojećeg stanja u ovoj oblasti i sagledavanje mogućnosti za prevazilaženje teškoća. Prilikom analize penzijskog sistema biće razrađena pitanja vezana za rizik koji se osigurava, osiguravajući slučajevi, obuhvat penzijskog sistema, način na koji se određuju i finansiraju prava i nosioci osiguranja.

Cilj rada biće mogućnost dogradnje penzijskog sistema kako bi se postepeno stvorili uslovi da penzije budu adekvatna naknada za uloženi rad, saglasno njihovom ekonomskom karakteru i načelu socijalne pravde. Takođe, razmatranja će se usmjeriti na smjernice budućih reformi, uz cilj za uspostavljanje fiskalno održivog sistema penzijskog i invalidskog osiguranja.

Rad će biti podijeljen na tri dijela. U prvom dijelu rada biće razmotrene osnovne karakteristike penzijskog sistema, uz sagledavanje stanja u penzijskom sistemu od njegovog nastanka, postojeća rješenja i važnost funkcionisanja Fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske.

Drugi dio rada obuhvatiće analizu prihoda i rashoda koji, uz izvještaj o finansijskom poslovanju Fonda PIO RS, prezentuju osnovne karakteristike finansijskog položaja i rezultat poslovanja Fonda. U okviru drugog dijela rada posebnu problematiku predstavljaće analiza ostvarivanja i zaštite prava po osnovu penzijskog i invalidskog osiguranja.

Treći dio će obuhvatiti prijedlog pravaca reforme penzijskog sistema, na osnovu sprovedene trogodišnje analize i predloženih rješenja Svjetske banke uz oslanjanje na iskustva tri zemlje regiona: Poljske, Bugarske i Hrvatske.

Poljska predstavlja najveće penzijsko tržište u regionu, znatno veće od drugih, s mnogo iskustava.

Reforma u Hrvatskoj, gledajući finansijsku stabilizaciju i dobar start drugog i trećeg stuba, predstavlja značajno iskustvo prilikom implementacije mogućih rješenja dodatnih stubova u RS.

Bugarska je otpočela reformu tek prije nekoliko godina. Tamo su finansijska tržišta mnogo manje likvidna nego u druga tri slučaja, a u velikoj mjeri je uporediva s onim što bi sistem u RS mogao postići u periodu od nekoliko godina.

Pravci reformi ne mogu se jednostavno prepisati, odnosno prenijeti iz jedne sredine u drugu. Svaki model je specifičan, iako svaki mora da odgovori na neka zajednička pitanja i svaki mora da uvažava ista ograničenja.

Odgovarajući model za Republiku Srpsku se može kreirati nakon pažljive analize okolnosti u Republici Srpskoj i prilagođavanja međunarodnih dobrih praksi specifičnim potrebama i nivou razvoja Republike Srpske.